

Henkilökohtaisella budjetilla ihmislähtöisiä palveluita

Petteri Kukkanieniemi

29.4.2020

MIKÄ KVPS?

HYVÄN ELÄMÄN EDELLYTYKSIÄ!

- Omaisjärjestötaustainen valtakunnallinen palveluiden kehittäjä ja tuottaja.
- Tavoittemme on löytää yksilöllisiä ratkaisuja ja luoda laadukkaita palvelumalleja erityisiä tarpeita omaavien ihmisten ja heidän läheistensä tueksi.
- Visiona on kehitysvammaisen tai muuten erityistä tukea tarvitsevan ihmisen osallisuus, hyvä elämä ja läheisten luottamus.
- Kehitysvammaisten Palvelusäätiön keskeisimmät toiminnot ovat

vaikuttamistoiminta

lyhytaikainen huolenpito

asuntojen hankinta ja rakennuttaminen

kehittämistoiminta

KVPS ja henkilökohtainen budjetointi

- Tiedän mitä tahdon –hanke yhdessä Kehitysvammaliiton kanssa, RAY 2010-2014. Kumppaneina Eksote ja Vantaan kaupunki.
- Henkilökohtaisen budjetoinnin kehittäminen osana kohdennettua toiminta-avustusta (Osallisuuden vahvistamiseen ja palvelujärjestelmän kehittämiseen), STEA ja ostopalvelut 2015-
  - Kehittämisalueina ja kumppaneina mm. Kainuu, Tuki- ja osaamiskeskus Eskoo & Pohjanmaan maakunnat, Jyväskylän ja Suonenjoen kaupungit, Helsingin kaupunki, Mikkelin alue (Essote).
- Improving Skills & Competencies in Self-Directed Support (SKILLS) –projekti, Erasmus+ v. 2017-2019, jatkohanke 2019-2022.
- Organisoituminen Suunnaksi elokuussa 2018.

KEHITYSVAMMAISTEN
PALVELUSÄÄTIÖ

Suunta on henkilökohtaisen budjetoinnin keskus, jonka päämääränä on lisätä ihmisten valinnan ja vaikuttamisen mahdollisuuksia oman tuen ratkaisuihin ja toteutumiseen. Tavoitteena on kehittää uusia toimintatapoja, joissa yhdistyvät ihmisoikeusperusta ja resurssiviisas toiminta.

suunta.fi

suunta_fi

Toimintaa ohjaavat periaatteet

Osallisuus

Tasa-arvo

Kumppanuus

Yhteiskehittäminen

Kokeilemalla
kehittäminen

Esityksen sisältö

- Mitä henkilökohtaisella budjetoinnilla tarkoitetaan?
- Miksi se on tärkeää?
- Mitä on tehty ja mitä on tulossa?

Henkilökohtainen budjetointi? Henkilökohtainen budjetti?

Henkilökohtainen budjetointi

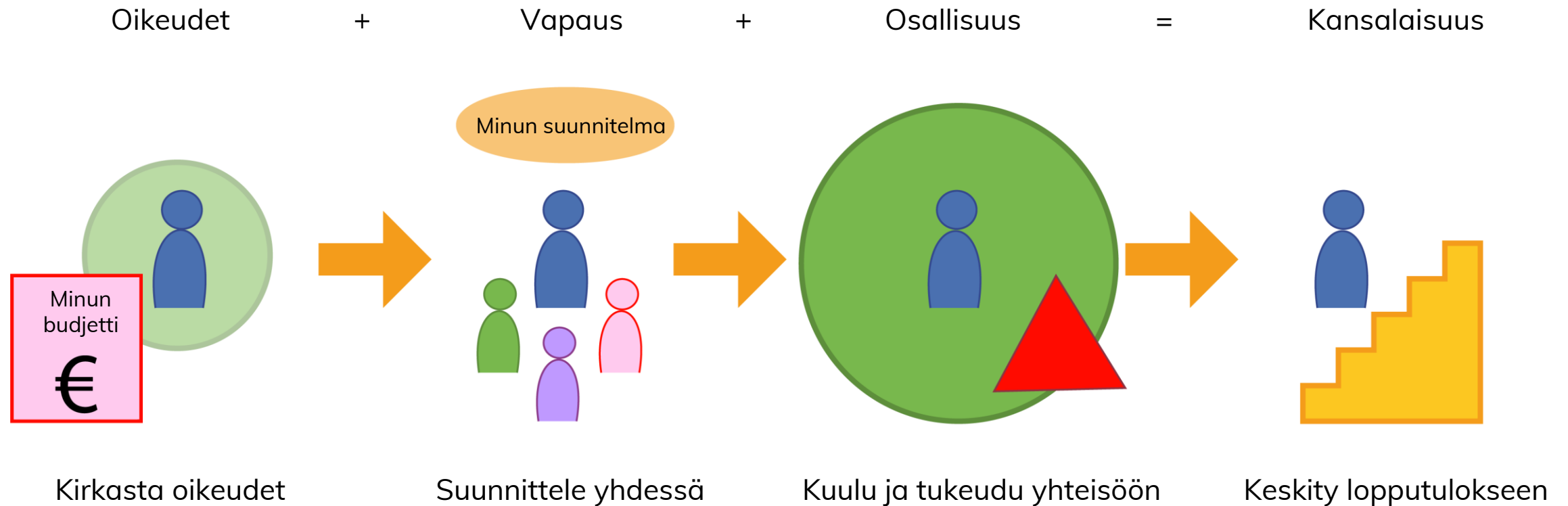

Henkilökohtainen
budjetti

Henkilökohtainen budjetointi on yksilöllisesti sopivan **avun ja tuen järjestämisen keino**, jossa henkilö on itse on avainasemassa määrittämässä tuen ja palveluiden kokonaisuutta.

Henkilökohtainen budjetti on **rahasumma**, jonka ihminen voi käyttää sovittujen reunaehtojen mukaan palvelujen ja arjessa hyvinvointia ja toimintakykyä edistävän toiminnan järjestämiseen omaehtoisesti.

Henkilökohtaisen budjetoinnin ydin

Tavoitteena on vahvistaa henkilön itsemääräämisoikeutta, osallisuutta ja valinnanmahdollisuuksia siten, että apua ja tukea on saatavissa joustavasti elämän eri tilanteisiin ja tarpeisiin kullekin henkilölle parhaiten sopivalla toteutustavalla

Se ei ole helppoa, koska

1. Ihmisiltä ei ole tietoa omista oikeuksistaan
2. Ihmiset eivät ole vapaita suunnittelemaan ja asettamaan tavoitteita
3. Ihmisten ei sallita käyttää resursseja vapaasti
4. Ihmisiä ei nähdä tasavertaisina kansalaisina

Esimerkiksi näihin asioihin ihmiset haluavat muutoksen

*”Juon päivätoiminnassa kahvia ja istun toimeettomana.
Olen vasta nuori mies. Tätäkö elämäni on?”*

*”Itsemääräämisoikeuttani poljetaan palvelutalossa.
Haluan muuttaa pois.”*

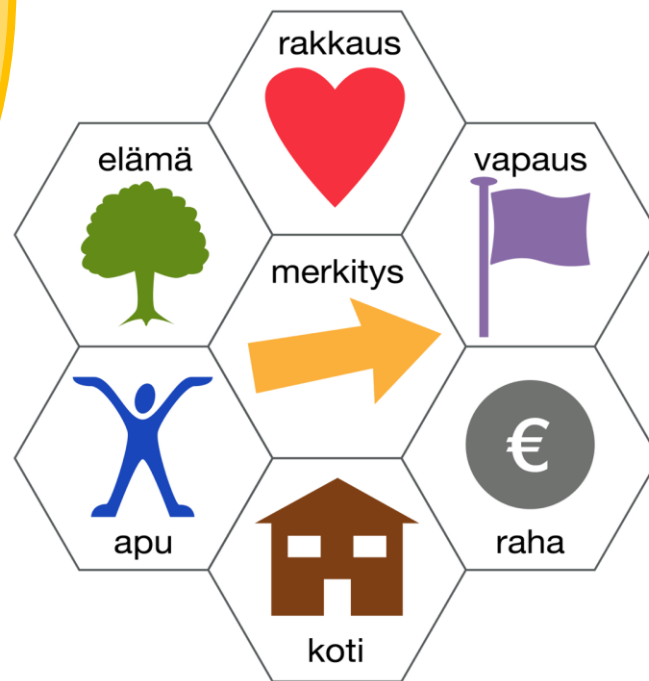
*”Haluaisin viettää vapaa-aikaani joskus muutenkin
kuin ryhmässä tai äidin kanssa.”*

- [Tiedän mitä tahdon](#) -hanke (RAY 2010 – 2013)

Mitä voisi
ja pitäisi olla

Mitä
yleensä
on

Miten saamme vahvuudet
ja voimavarat käyttöön?

Lupa toimia
eri tavalla

Esimerkki Jyväskylästä

Artesaani Ville Markkanen on henkilökohtaisen budjetin mahdollistamana koulutustaan vastaavassa työssä.

Hän työskentelee kolmena päivänä viikossa *Taidekeskus Järvilinnassa* omalla työhuoneellaan, yhtenä taiteilijayhteisön jäsenenä ja on tyytyväinen. Viikosta yksi päivä työtoimintakeskuksessa kuluu paljolti käytännön asioiden hoitamiseen.

Kehittämisyhteistyö Jyväskylän kaupungin kanssa

Suunta tukemassa:

- 1 seminaari
- 4 suunnittelu- ja ohjauspalaveria
- 3 koulutuspäivää työntekijöille
- 3 työpajaa kokeiluun osallistuneille palveluiden käyttäjille

2018

II kierros

- 2 suunnittelu- ja ohjauspalaveria
- 1 webinaari työntekijöille
- 1 koulutuksellinen työpaja työntekijöille
- 3 työpajaa kokeiluun osallistuville palveluiden käyttäjille

2016-2017

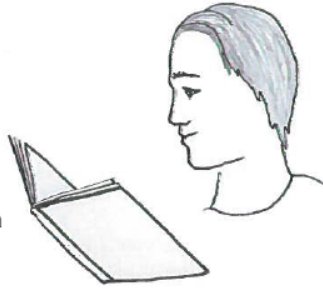
I kierros

8. Näitä asioita haluan oppia

Tässä kohdassa voit miettiä, mitä asioita haluaisit oppia. Uuden oppiminen voi liittyä moniin eri asioihin, esimerkiksi:

- haluatko oppia uusia taitoja kotona, kuten ruoanlaittoa
- haluatko oppia jotakin uutta työssä tai koulussa
- haluatko aloittaa opiskelun tai saada uuden työpaikan
- haluatko oppia uusia asioita vapaa-aikana ja saada uusia harrastuksia?

Kotona

Sisustamaan oman
kämpäni.

Työssä tai koulussa

Haluaisin työpaikan jossa
tekisin taidetta.

Vapaa-ajalla

Käydä taidekursilla,
opetella Japanin kieli

Villen Näin minä pärjään –tehtävien vastauksia

Näissä asioissa olen hyvä!

Minulla on vahva taitel-
lusuus. Olen hyvä tekemään
puokaa. Kaikista vahvista
vahvuuksista on englannin
kieli. Minulla on hyvin
tarko ja kaunis kaunokirjal-
lusuus järkeä.

Tavoitteena on pohtia vastauksia muun muassa seuraaviin kysymyksiin

Mikä on minulle tärkeää?

Mitkä asiat ovat elämässäni hyvin tällä hetkellä?

Mitä asioita haluaisin muuttaa elämässäni?

Miten käyttämäni palvelut toimivat minun kannaltani?

Mitä haluan saavuttaa henkilökohtaisella budjetilläni?

Miten käytän henkilökohtaisen budjettini

Miten teen päätöksiä henkilökohtaisen budjettini käytöstä?

Millaisia riskejä suunnitelmassani on? Miten voin vähentää riskejä?

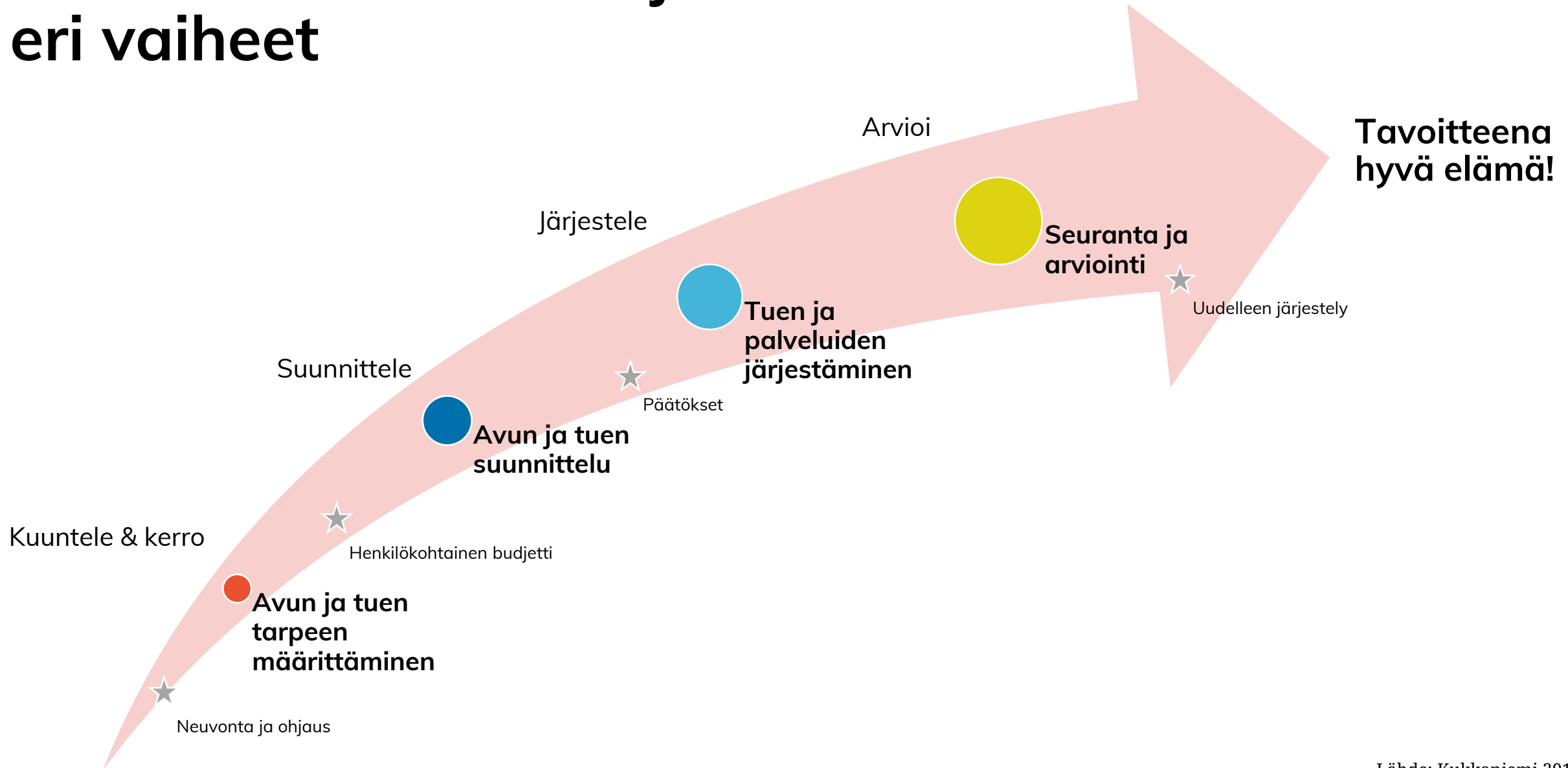

Miten minä ja muut etenemme tämän suunnitelman toteuttamiseksi?

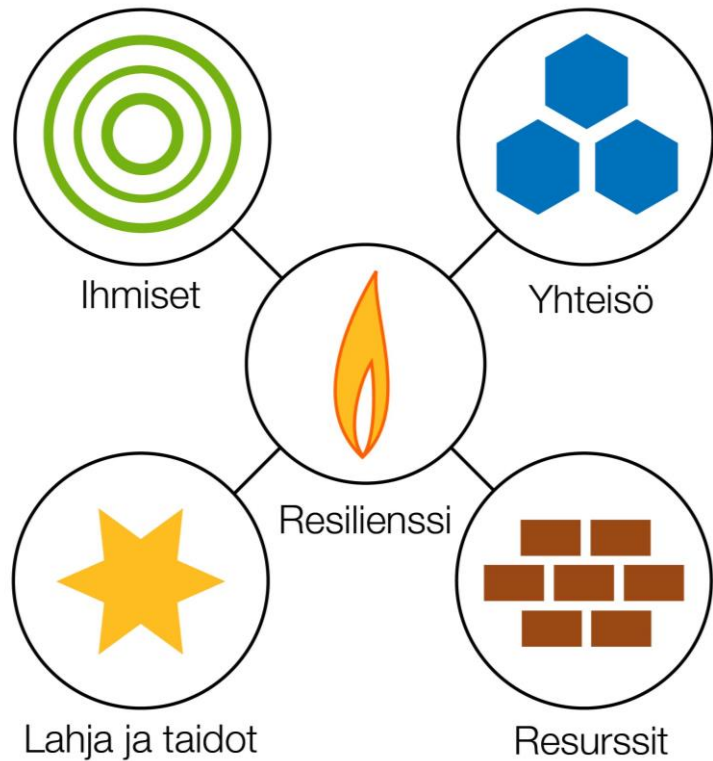
Miten sitoudumme ja hyväksymme suunnitelman?

Henkilökohtaisen budjetoinnin eri vaiheet

Päämäärä = hyvä elämä

Todellinen hyvinvointi

Hyvinvoinnin eri osat

- ihmiset & ihmissuhteet
- yhteisö & ympäristön saavutettavuus
- lahjat ja taidot = vahvuudet
- käytettävissä olevat resurssit

Näistä syntyvä yhdistelmä asennetta, sisua ja resilienssiä.

Resilienssi tarkoittaa selviytymis- ja sopeutumiskykyä ennakoimattomissa, yllättävissä muutostilanteissa

Henkilökohtainen budjetti
+ muut resurssit

Henkilökohtaisen budjetoinnin elementit

Organisaatio sitoutuu ihmislähtöisen arvopohjan mukaiseen toiminnan järjestämiseen: jolloin ihminen voidaan kohdata palveluissa kokonaisvaltaisesti, ja tuki ja apu toteutuvat ihmisen itsemääräämisoikeutta, autonomiaa ja osallistumista edistävällä tavalla

Tiedon saatavuus:
HB:stä vaihtoehtona, palveluista, hinnoista, vaikutuksista

Työvälineitä oma-arviointiin: tarpeet, tavoitteet ja vaihtoehtoiset keinot

Ihmisen oma ehdotus:
ratkaisuksi tarpeisiin ja tavoitteisiin > budjettisumma

Luottamus:
Asiakkaaseen, asiakkaan ja työntekijän yhteiseen arviointiin ja ehdotukseen

Omaehtoiset valinnat:
asiakas käyttää budjettia sovitus- ja elämäntilanteen mukaan joustavasti

Neuvontaa, ohjausta ja tukea: omatyöntekijä, tukihenkilö, asiakkaan tiimi

Budjetin seuranta ja Hallinta: asiakas voi hallita budjettiaan, omatyöntekijä pystyy seuraamaan

Tavoitteiden seuranta:
miten budjetilla on saavutettu sovittuja tavoitteita ihmisen hyvinvoinnille

Palaute on merkityksellistä: kokemukset, vaikutukset, kehittämistarpeet

Henkilökohtaisen budjetointi –toimintatavan toimivuus ja vaikutukset: organisaatio arvioi vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin, palvelujen kehittämistarpeeseen ja kustannuksiin sekä HB-toimintatavan toimivuutta

Mitä on tarvittu?

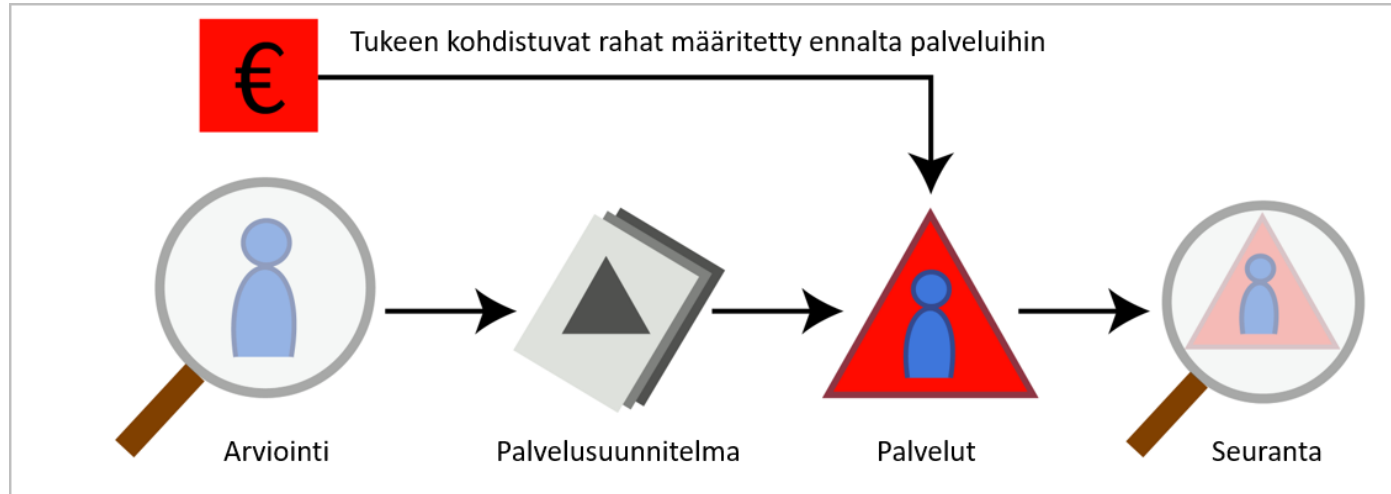
- Ajattelutapojen tuuletusta ja ravistelua, ajattelutapojen muutosta erityistä tukea tarvitsevista ihmisistä ja heidän tarpeista, 'tarvittava sykäys'
- Tietoa ja ymmärrystä esim. yhteistyön, itsemääräämisoikeuden ja tuetun päätöksenteon merkityksestä → kehittämistyön suuntaamista saman tien kokeiluksi
- Innostumista ja kokeilemiseen rohkaisemista

”Oli hyvä ravistus, että henkilökohtainen budjetointi ei ole tarkoitettu siihen, mitä minun päässäni liikkuu, vaan tässä voi olla hyvinkin erilaista hankintaa. Mutta sitä tarvitsee tehdä jonkun kanssa, on se sitten työpari tai kouluttaja tai muu, niin ehdottomasti tarvitaan kanssakulkija ja koutsi.”

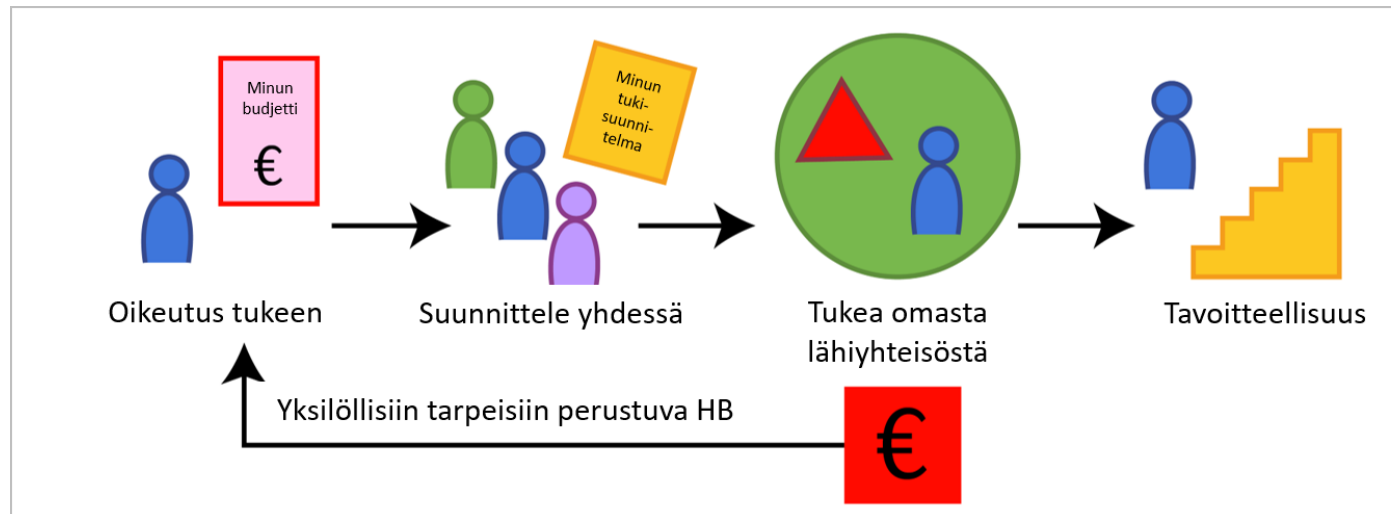
”Aika jännää, tämä [henkilökohtainen budjetointi] onkin kivaa! Voidaanko me näin vapaasti lähteä tekemään asioita? Voidaan! Kunnallisena palveluna ollaan totuttu siihen, että ”näin tehdään” ja meillä on tietyt palvelut ja asiakas valitsee niistä. Mutta henkilökohtaisessa budjetoinnissa voidaankin lähteä tekemään jotain muuta.”

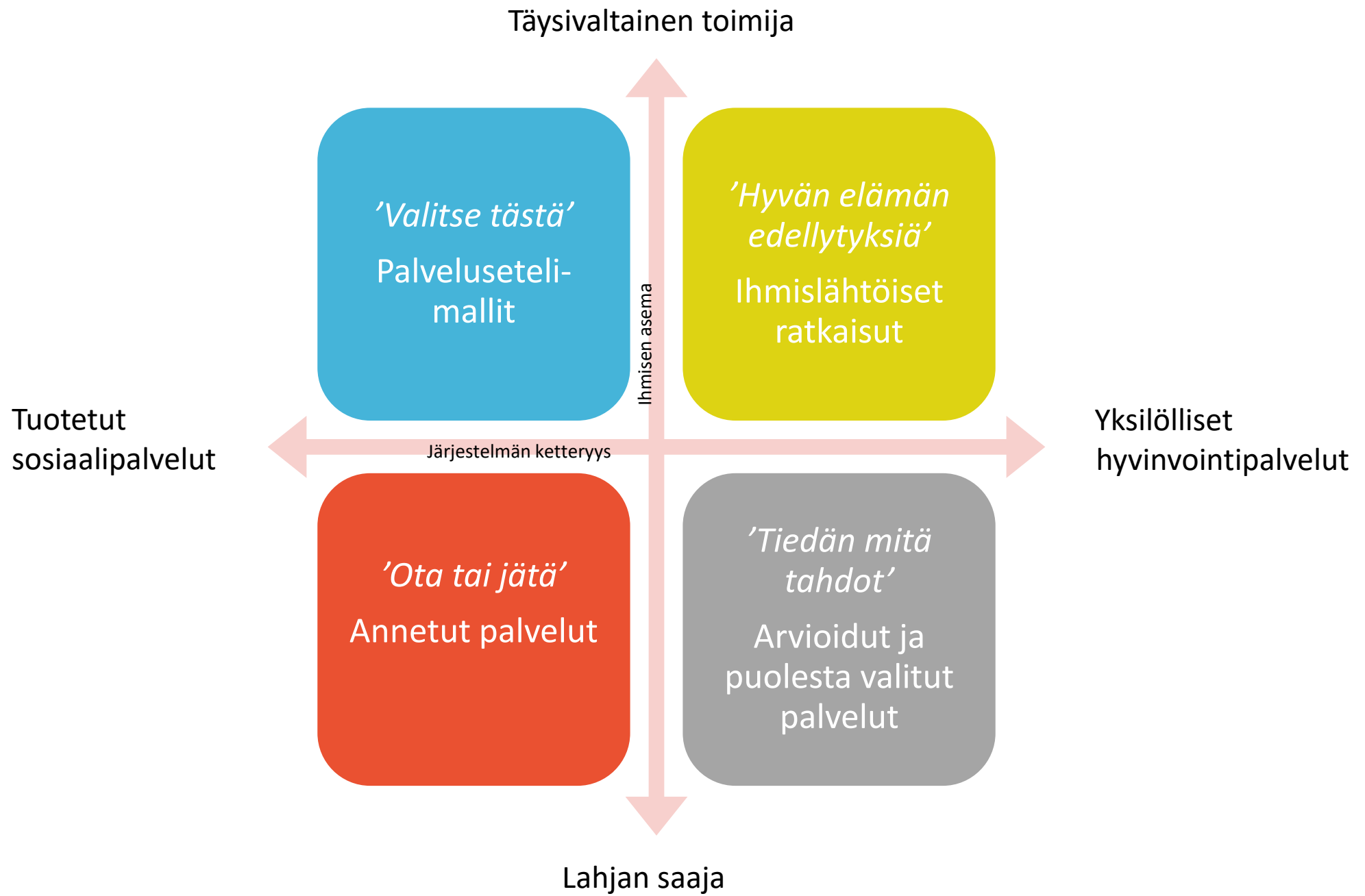

Perinteisten palveluiden järjestämistavat

Henkilökohtainen budjetointi

Henkilökohtaisen budjetoinnin kehittämistyö

2010

2011

2012

2013

2014

2015

2016

2017

2018

2019

2020

2021

Tiedän mitä tahdon!

- 2010-2014
- Kehitysvammaisten Palvelusäätiön ja Kehitysvammaliiton yhteishanke
- Yhteistyökumppaneina Eksote ja Vantaan kaupunki
- Raha-automaattiyhdistyksen rahoittama

Henkilökohtaisen budjetoinnin kehittäminen

- 2015-
- Kehitysvammaisten Palvelusäätiön & Suunnan toimintaa
- Kehittäjäkumppaneina Kainuu, Tuki- ja osaamiskeskus Eskoo & Pohjanmaan maakunnat, Jyväskylän ja Suomenjoen kaupungit, Helsingin kaupunki, Essote
- Sosiaali- ja terveysministeriön tukemaa toimintaa Veikkauksen tuotoilla

Lauttasaaren asiakas-keskeinen palveluverkko

- 2010-2013
- Helsingin kaupunki
- Tekesin rahoittama

Henkilökohtaisen budjetoinnin kokeilu

- 2014
- Tampereen kaupunki
- Omaishoidon tukeen liittynyt toimintamallin kehittäminen ja kokeilu

Avain kansalaisuuteen

- 2016-2019
- Pääkoordinaattori Metropolia AMK yhteistyössä Saimaan ja Diakonia ammattikorkeakoulujen kanssa
- Pilottialueina Hämeenlinnan, Porin, Tampereen ja Vantaan kaupungit sekä Eksote ja Kainuun sote
- Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020 Suomen rakennerahasto-ohjelman rahoittama (STM)

Palvelusetelikokeilut

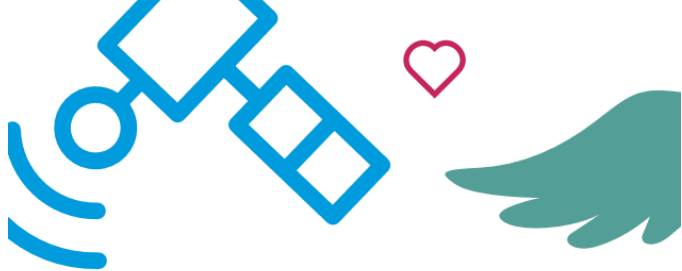
- 2016-2019
- HB-kokeilut: Eksote, Vaasa, Ylä-Savon sote, Kainuun sote, Siun Sote, Tampere, Keski-Uudenmaan sote
- Osana valtioneuvoston Palvelut asiakaslähtöiseksi – kärkihanketta, STM:n rahoittama

HB-kokeiluhanke

- 2020-2021
- STM ohjaa, THL toteuttaa
- Alueellinen kehittämistyö tukee valtakunnallista työtä, alueet valikoituvat myöhemmin

Valinnanvapauspilotit

- 2018-2020
- Kokeilualueina Etelä-Savo, Keski-Pohjanmaa, Päijät-Häme ja Satakunta (ensimmäinen hakukierros)
- Sosiaali- ja terveysministeriön rahoittama

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019

OSALLISTAVA JA OSAAVA SUOMI

– sosiaalisesti, taloudellisesti
ja ekologisesti kestävä yhteiskunta

Valtioneuvoston julkaisu 2019:31

Henkilökohtainen budjetti hallituksen ohjelmassa

Oikeudenmukainen, yhdenvertainen
ja mukaan ottava Suomi

Vammaisten ihmisten yksilöllisten tarpeiden parempi huomioon ottaminen toteutetaan osana vammaispalvelulain uudistusta.

Samalla kokeillaan kehitysvammaisten henkilökohtaisia budjetteja. Kokeilujen yhteydessä arvioidaan myös lainsäädännön muutostarpeet.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden
rakennemuutos

Asiakkaiden yhdenvertaisten ja sujuvien palveluiden turvaamiseksi ja itsemääräämisoikeuden vahvistamiseksi valmistellaan palvelusetelilain uudistus ja **tehdään linjaukset henkilökohtaisen budjetin käyttöönotosta sote-uudistuksessa.**

Luottamuksen ja tasa-arvoisten
työmarkkinoiden Suomi

Selvitetään henkilökohtaisen budjetoinnin käyttöönotto työllisyyspalveluissa.

Henkilökohtaisen budjetoinnin kokeiluhanke

- Kehittämishanke 2020-2021, jonka THL toteuttaa STM:n ohjauksessa
- Hankkeeseen kytkeytyvät valtakunnallinen kehittämistyö ja alueellinen kehittämistyö
  - Valtionavustusta kokeiluun ja kehittämiseen kunnille ja kuntayhtymille, haku auki nyt
- Tarkoituksena luoda koko maata koskevat periaatteet ja toimintatavat HB:n toteutukseen

Lisätietoa [Vammaispalvelujen käsikirjasta](#)

Suuntaamo

**Henkilökohtaisen budjetoinnin
kokeilijoiden ja kehittäjien verkosto**

suunta.fi

twitter.com/Suunta_fi

facebook.com/groups/suuntaamo/

Petteri Kukvaniemi

petteri.kukvaniemi@kvps.fi

puh 0207 713 549